Redactiunea, Administratiunea
și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulŭ
Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ.
Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Târgulŭ
Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena
R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto
Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M.
Dukes, A. Oppelik, J. Dennebery; în
Budapesta: A. V. Goldberger, Eck-
stein Bernat: în Frankfurt: G. L.
Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulu inserțiunilorŭ: o seria
garmond pe o colónă 6 cr. și
30 cr. timbru pentru o publi-
care. Publicărĭ mai dese după
tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o
seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care-ḑi

Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ
6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.

Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése
lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele
poștale din întru și din afară
și la dd. colectorĭ.

Abonamentulŭ pentru Brasovŭ:
a administrațiune, piața mare,
Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ
I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése
lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr.
Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ
12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ
3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a.
séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamen-
tele câtŭ și inserțiunile suntŭ
a se plăti înainte.

Nr. 192. Brașovŭ, Lunĭ-Marțĭ, 31 Augustŭ (12 Septemvre) 1893.

Lealitatea și frațietatea.

Brașovŭ, 30 Augustŭ v.

Pre când scriemŭ aceste rêndurĭ, încă nu avemŭ scire despre rĕspunsulŭ, ce l'a datŭ Maiestatea Sa deputațiunilorŭ clerului românŭ la primirea oficială, ce s'a făcutŭ în Boroșŭ-Sebișŭ. Ne vomŭ mărgini dér de astă-dată de-a înregistra numai douĕ vocĭ, una din tabĕra guvernamentală, cealaltă din tabĕra oposițională maghiară, ce caracteriséză sentimentele, de carĭ suntŭ condușĭ contrarii nostri în fața presenții monarchului în mijloculŭ popórelorŭ sale.

„Pester Lloyd“, organulŭ guvernului, se folosesce de ocasiune spre a esploata, cu cunoscuta lui viclenia, sentimentele de lealitate și de fidelitate ale popórelorŭ acestei țĕrĭ, și în deosebĭ ale Românilorŭ, în favórea politicei militante maghiare. Inaintea monarchului, ḑice numita fóiă, vorŭ dispărĕ tóte divergențele, ce despartŭ cele douĕ elemente, pe celŭ românŭ și pe celŭ maghiarŭ, și toțĭ vorŭ apărĕ înaintea părintelui popórelorŭ sale ca frațĭ.

Ėtă mijloculŭ celŭ mai ușorŭ de a lega frățietate cu Ungurii! Décă n'ar fi prea tendențiósă acéstă esplicare a lealității către dinastiă, ar trebui sĕ-o numimŭ cea mai naivă. Dér sĕ lăsămŭ sĕ vorbéscă însușĭ „Pester Lloyd“:

„Ținta cea mai de aprópe a călĕtoriei regelui — ḑice numita fóiă — este comitatulŭ Aradului, acelŭ ținutŭ, unde se sfîrșesce lanțulŭ Carpațilorŭ ardelenĭ și unde stoculŭ poporațiunei române a Ardealului, urmândŭ cursulŭ Mureșului, 'șĭ trimite cei mai estremĭ precursorĭ în mijloculŭ poporațiunei néoșe maghiare ale câmpiei ungurescĭ. Ținutulŭ, pe care vorŭ manevra sub ochii Majestății Săle contingente însemnate ale puterii nóstre armate, este o bucată din acelŭ teritoriu, care servesce ca câmpŭ de luptă certelorŭ de naționalitate. Apariținnea regelui în ținutulŭ dela B.-Sebișŭ va dovedi érăși odată, câtŭ de multŭ se înșélă aceia, carĭ vĕdŭ în mișcarea naționalităților o scisiune periculósă în organismulŭ poporațiunei nóstre, unŭ conflictŭ a unorŭ divergențe neîmpăcate. Românĭ și Ungurĭ, în comitatulŭ Aradului, nu vorŭ cunósce în órele cele mai de aprópe, decâtŭ numai o singură emulațiune: rivalitatea în manifestarea entusiasmată a fidelității lorŭ și a alipirei lorŭ nestrămutate către rege și casa domnitóre. Unite în aceste sentimente leale, cele 2 elemente vorŭ lăsa la o parte totŭ ce le desparte spre a se înfățișa înaintea părintelui popórelorŭ sale ca frațĭ. Sentimentulŭ dinasticŭ, acésta este marginea tuturorŭ împărecherilorŭ politice și naționale în țéra nóstră.... Potŭ sĕ esiste neînțelegerĭ politice și naționale între diferitele elemente ale poporațiunei nóstre, potŭ sĕ ivéscă divergențe fugitive... carĭ sĕ le împartă temporalŭ în diferite tabere, dér chiar și aparența desbinărei face locŭ unirei cu bucuriă simțite și cu bucuriă manifestate, îndată ce e vorba de a aduce omagii regelui, care personifică patria, ce ne este tuturorŭ scumpă, statulŭ ungarŭ, care pe toțĭ ne îmbrățișéză cu egală iubire...“

In fața apucăturei fariseescĭ a celorŭ dela „P. Lloyd“ de a esploata lealitatea și patriotismulŭ poporului nostru, pe carĭ, mirare, nu le contestă de astădată Românilorŭ, este multŭ mai sincerŭ chipulŭ, în care se esprimă organulŭ oposiționalŭ apponyistŭ „Budap. Tagblatt“, ḑicêndŭ între altele:

„Precum se spune, mâne vorŭ fi primite mai multe deputațiunĭ, între carĭ și una a confesiunei gr. or. și așteptămŭ cu încordare enunciațiunile Maiestăției Sale cu acéstă ocasiune... In comitatulŭ Aradului, cu tóte însușirile escelente, ce le posede poporulŭ țĕranŭ românŭ, este totușĭ representatŭ și acelŭ elementŭ alŭ agitației române, care în timpulŭ din urmă a datŭ prilegiu la neliniștirĭ atâtŭ de seriόse. Regele, care pune fidelitatea către statŭ peste tóte, și care prin neprimirea cunoscutului memorandŭ românŭ a arătatŭ în modŭ atâtŭ de eclatantŭ, cum cugetă asupra unorŭ astfelŭ de veleitățĭ, va stigmatisa, cum se asigură din parte guvernamentală, acele insuințe și le va caracterisa după adevĕrata lorŭ valóre. Aceste nisuințe țintescŭ numai de a duce în rĕtăcire acea parte a poporului românŭ, care este pré de totŭ accesibilă șoptelorŭ agitatorilorŭ... carĭ vorŭ sĕ turbure pacea cetățenilorŭ și sĕ amenințe interesulŭ publicŭ... Presența regelui va avé fără îndoiélă efectulŭ binefăcătorŭ, de a pune stavilă unorŭ anumite curente, ce s'au simțitŭ încă prea tare în timpulŭ din urmă; ea va contribui a restabili érăși concordia turburată între locuitorii acestei părțĭ a țĕrii, abstrăgêndŭ dela marele spectacolŭ militarŭ, care va demonstra puternicŭ și fața cu țĕrile rĕsăritului, că paza la Carpațĭ se ține într'unŭ modŭ, care e aptŭ a susține intacte și de către partea acésta granițele ca și onórea monarchiei“.

Acestŭ limbagiu este destulŭ de clarŭ, decâtŭ ca sĕ mai aibă lipsă de esplicare, elŭ ne dovedesce adevĕratele sentimente, de carĭ suntŭ conduși adĭ cei dela putere fața cu Românii. Nu ne-amŭ îndoitŭ nicĭodată despre aceste sentimente și de aceea credemŭ, că ministrulŭ-președinte Wekerle va fi redigeatŭ respunsurile Monarchului către deputațiunile bisericelorŭ nóstre în adevĕrŭ în sensulŭ indicatŭ de fóia oposițională.

In orĭ ce casŭ însĕ rĕmâne faptŭ nenegabilŭ, că lealitatea poporului românŭ față cu Monarchulŭ sĕu și cu dinastia nu póte fi interpretată în defavorulŭ, ci numai și numai în favorulŭ dreptelorŭ sale postulate naționale și că prin urmare nimenĭ pe lume nu póte pretinde dela Românĭ, ér cu atâtŭ mai puținŭ Majestatea Sa ca părinte alŭ popórelorŭ sale, ca de dragulŭ „concordiei“ ce-o voiescŭ cei dela putere, aceștia sĕ renunțe la limba și la naționalitatea lorŭ!

CRONICA POLITICA.

— 30 Augustŭ.

Ḑiarulŭ „Kolozsvár“ se ocupă într'unŭ articulŭ de fondŭ cu cestiunea română. „Tóte esperiențele de 26 de anĭ — ḑice numita fóiă — dovedescŭ, că acestŭ elementŭ desfrînatŭ, pe care agitațiunea ultraromânéscă 'lŭ conduce și 'lŭ nutresce, nu se póte împăca cu idea de statŭ maghiarŭ, cu organismulŭ de statŭ alŭ Ungariei istorice, chiar nicĭ cu prețulŭ unorŭ concesiunĭ punibile. Căcĭ dorințele lorŭ, nisuințele lorŭ suntŭ nemărginite, ca și fantasmagoriile unui omŭ smintitŭ. In loculŭ indulgenței (?!) de până acum, trebue sĕ fiă severitatea, în loculŭ capacitării pedépsa“ (De ce nu furcile? R.) După aceea codița guvernamentală din Clușiu, ḑice că „agitatorii“ 'șĭ justifică acéstă politică smintită cu massele poporului dela spatele lorŭ; pe aceștĭ subminâtorĭ ar trebui sĕ-i separeze, ca pe nisce bolnavĭ infectațĭ. „Décă mijlócele ordinare de putere nu ajungŭ, nu trebue sĕ ne tememŭ nicĭ de mijlócele estra-ordinare. Astăḑĭ este o problemă de statŭ de rangulŭ întêiu, ca sĕ oprimŭ mișcarea naționalitățilorŭ din părțile ardelene, de a se întinde mai departe, ér actuala stare bolnavă sĕ o sanămŭ. In urma acésta urletulŭ și scrâșnirea dințilorŭ agitatorilorŭ va fi și mai vehementă, — decĭ înainte cu *operațiunea!*“

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Epistole către unŭ amicŭ.

III.

Dela Pesta — către Clușiu.

Iubite Amice! — De pe insula Margareta m'am întorsŭ în orașŭ numai spre séră. 'Mĭ era greu aerulŭ, mĕ nădușiamŭ, dér trebuia sĕ mai stau aicĭ o nópte. Ce sĕ facŭ, ca sĕ-mĭ trécă urîtulŭ? De-odată audŭ musică. Intr'o cafenea cântau lăutarĭ țiganĭ. Celŭ mai potrivitŭ mijlocŭ, ca sĕ mĕ distragŭ nițelŭ.

Lăutarii cântau tocmai o melodiă românéscă, când întrasem, erau variațiunile doinei ciobanului. Cine nu cunósce acéstă doină? Intrebai pe primașŭ: „Cum se chiamă piesa acésta?“ — „*Repulj Fecském!*“ de Reményi—fu rĕspunsulŭ. Așadéră unŭ lucru vechiu: marfă românéscă sub firmă maghiară. Nu se întêmplă pentru întâia dată. Gyarmathy Zsigáné face propagandă până pe la Parisŭ pentru țĕsĕturile românescĭ, cărora li-a datŭ numele de „kalotaszegi varrottas“, ér' Reményi pune doina ciobanului românŭ pe note și o botéză pe ungurescе.....

Am locuitŭ în Hotelŭ, câtŭ am statŭ în Pesta și m'am convinsŭ, că nu de géba mĕ aflu în capitala țĕrii papricașului. — Când am părăsitŭ hotelulŭ am dusŭ cu mine o socotélă atâtŭ de pipărată în câtŭ și acuma mĕ ustură, când mi-o revocŭ în memoriă.

Despre diferitele modurĭ de a stórce banĭ dela pasagerĭ. am cetitŭ în unele suvenirĭ de călĕtoriă, dér modulŭ celŭ mai „genialŭ“ a trebuitŭ sĕ-lŭ esperiezŭ eu personalŭ. Acesta este: de a ḑice o „bună diminéța“ și a aștepta cu-o față lingușitóre— după bacșișŭ. La fie-care colțŭ, în fie-care etagiŭ stetea câte unŭ astfelŭ de cavalerŭ de „pungășia“, care te molesta cu binețele sale și aștepta bacșișŭ cu tóte că nicĭ nu-lŭ vĕḑusei până atuncĭ. Eram p'aci sĕ le dau o înjurătură, când 'mĭ veni în minte, caracterisarea, ce a făcut'o *Rosegger* despre personalulŭ de prin otelurĭ. Aceștia — ḑice Rosegger — nu mai suntŭ ómenĭ, ci mașine. Și apoi mașinele — trebue unse.

A doua ḑi diminéța am plecatŭ mai departe.

Călĕtoriile se începŭ totŭ-déuna monotonŭ. Pasagerii se cufundă într'unŭ felŭ de indiferentismŭ. Nicĭ unulŭ nu vré sĕ scie de celă-l'altŭ. Fie-care vré sĕ facă impresia unei persóne intangibile, vré sĕ impună. Cei mai mulțĭ se îndeletnicescŭ cu cetirea de ḑiare, cumpĕrate scumpŭ, la gară. Eu conversam cu mine însu-mĭ, unŭ noianŭ de suvenirĭ mĕ copleșiră, nicĭ nu auḑiam nicĭ nu vedeam ce se întêmplă în jurulŭ meu.

Deodată audŭ afară pe peronulŭ cupeului conversândŭ viu. Erau doi Ovrei, carĭ vorbiau nemțesce. Vorbiau despre Românĭ. Lucru ce mĕ interesa. Nu scia nimenĭ de care nație mĕ țînŭ și mĕ bucuramŭ, că așa incognito amŭ sĕ aflu ce ḑicŭ strĕinii despre Românĭ. Ėtă ce am aflatŭ:

Cei doi Evrei erau: unulŭ din România, celalaltŭ din Pesta amêndoi, se'nțelege ómenii „gheșeftului“.

Celŭ din România venea dela Viena, unde cumpĕrase piei. Când începui a le petrece cu atențiune convorbirea lorŭ, Ovreulŭ din România, pe care-lŭ vomŭ numi d-lŭ Hofmann, se plângea tocmai „conaționalului“ sĕu, că ei în România nu au drepturĭ. Causa acestei ilegalitățĭ, — după d-lŭ Hofmann — este, că Evreii suntŭ *elementulŭ civilisatorŭ*, ér Românii nu vorŭ civilisațiunea, ĕtă de ce Românii nu împărtășescŭ pe Evrei în drepturĭ egale. La congresulŭ din Berlinŭ — continuă d-lŭ Hofmann — ar fi fostŭ ușorŭ a esopera ceva, căcĭ unŭ ministru Românŭ ar fi promisŭ (!) drepturĭ egale Evreilorŭ, a cerutŭ însĕ în schimbŭ 2 milióne de francĭ dela unŭ banchierŭ jidovŭ din Iași. Banchierulŭ deși fórte bogatŭ, n'a voitŭ sĕ dea suma acésta, ĕtă pentru ce trebue sĕ sufere și acuma elementulŭ civilisatorŭ. Nu m'am pututŭ răbda sĕ nu întrebŭ, cine a fostŭ acelŭ ministru românŭ. D-lŭ Hofmann mi-a rĕspunsŭ, că n'a fostŭ românŭ de nascere, ci bulgarŭ și l'au chematŭ Kogalniceanu....

Imbogățindu-mĭ astfelŭ strașnicŭ cunoscințele din „istoria“ modernă, amŭ ascultatŭ cu multŭ interesŭ la celelalte minciunĭ ce le înșira d-lŭ Hofmann despre România.

La noi — ḑice elŭ — este mare corupțiă. De pildă pe mine mĕ costă poliția la anŭ vr'o 8—900 de francĭ.

Cum așa?

Apoi trebue sĕ-o corupŭ, căcĭ altfelŭ 'mĭ rupe gâtulŭ.

Cum se póte așa ceva?

Ėtă cum. 'Mĭ dictéză amende pentru orĭ ce nimica. De pildă décă 'mĭ află gunoiu înaintea casei etc. mĕ pedepsesce de